

Anita KULAWIAK*

WYKORZYSTANIE FUNDUSZY STRUKTURALNYCH W UNIEJOWIE W LATACH 2004–2013

Zarys treści: Celem autorki artykułu jest identyfikacja i ocena procesu absorpcji funduszy strukturalnych, a zwłaszcza wielkości i struktury inwestycji finansowanych z tych środków pozyskanych przez władze samorządowe Uniejowa. Analiza odnosi się do dwóch pierwszych perspektyw finansowych Unii Europejskiej, to jest lat: 2004–2006 i 2007–2013. Przyjęte postępowanie badawcze składa się z dwóch głównych etapów. W pierwszym omówiono przygotowanie instytucjonalne i organizacyjne samorządu Uniejowa do procesu absorpcji środków unijnych oraz przeprowadzono analizę zrealizowanych tam w latach 2004–2013 projektów, zwracając szczególną uwagę zarówno na wielkość pozyskanego wsparcia, jak i na kierunki interwencji. W drugim etapie dokonano natomiast oceny wpływu pozyskanych środków europejskich na proces rozwoju badanego miasta, wykorzystując w tym celu opinie respondentów zebrane podczas przeprowadzonych badań terenowych.

Słowa kluczowe: środki europejskie, Uniejów, małe miasta, region łódzkiego

WPROWADZENIE

Uzyskanie przez Polskę członkostwa w Unii Europejskiej otworzyło dostęp do środków wspólnotowych UE. W ramach tej pomocy można wyróżnić dotychczas dwa okresy programowania: 2004–2006 oraz 2007–2013 i zarówno w jednym, jak i drugim udział Polski w tej pomocy był znaczny, co wynikało z sytuacji społeczno-ekonomicznej na tle przyjętych kryteriów rozdysponowania środków pomocowych między kraje członkowskie.

W pierwszym okresie programowania Polska otrzymała ok. 13 mld euro, podzielonych na cztery fundusze strukturalne (Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny, Europejski Fundusz Orientacji i Gwarancji Rolnej i Finansowy Instrument Orientacji Rybołówstwa) oraz Fundusz Spójności, a podstawowym dokumentem określającym zasady interwencji środków wspólnotowych był Narodowy Plan Rozwoju (NPR). Zgodnie z nim,

* Anita Kulawiak, dr, adiunkt, Katedra Geografii Regionalnej i Społecznej, Wydział Nauk Geograficznych, Uniwersytet Łódzki, 90–142 Łódź, ul. Kopcińskiego 31.

fundusze europejskie podzielone zostały na pięć Sektorowych Programów Operacyjnych (SPO) i jeden Regionalny Zintegrowany Program Operacyjny (ZPORR), które przeznaczano przede wszystkim na projekty mające na celu podniesienie kwalifikacji i aktywności gospodarczej mieszkańców, pomoc przedsiębiorstwom w zakresie tworzenia ich kompetencji rozwojowych i finansowania innowacyjnych technologii oraz tworzenia własnej infrastruktury technicznej, a także na zwiększanie potencjału inwestycyjnego poszczególnych regionów.

W drugim okresie programowania do Polski trafiło natomiast już ponad 60 mld euro, co stanowiło 20% wszystkich środków UE przeznaczonych na realizację polityki regionalnej. Tym samym, Polska stała się wówczas największym w Unii odbiorcą tych środków, zdecydowanie wyprzedzając dotychczasowych liderów, takich jak Hiszpania i Włochy¹. W stosunku do lat 2004–2006, w okresie 2007–2013 zmianie uległy instrumenty i priorytety polityki regionalnej. Po pierwsze, perspektywa ta oparta została tylko na dwóch funduszach strukturalnych, Europejskim Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejski Fundusz Społeczny oraz na utrzymanym Funduszu Spójności. Służyły one realizacji przede wszystkim celom takim, jak dążenie do konwergencji państw członkowskich i regionów, wzrost regionalnej konkurencyjności i wzrost zatrudnienia oraz europejska współpraca terytorialna. Po drugie, Narodowy Plan Rozwoju zastąpiony został Narodową Strategią Spójności (NSS), w ramach której zwiększono do siedmiu liczbę programów operacyjnych oraz zdecentralizowano zasady zarządzania funduszami. Oprócz programów centralnych (krajowych), w miejsce ZPORR powstało bowiem 16 programów regionalnych (RPO), które są zarządzane i wdrażane przez władze samorządowe województwa (urzędy marszałkowskie poszczególnych województw)².

Z danych Ministerstwa Rozwoju Regionalnego wynika, że w obu okresach programowania najważniejszym beneficjentem unijnej pomocy były samorządy terytorialne. Tylko w latach 2007–2013 przyznano im łącznie aż 71,3 mld zł dotacji, co stanowi 30% ogółu rozdysponowanych w Polsce środków³ i jest to znacznie więcej niż przyznano przedsiębiorstwom (69,3 mld zł) i administracji rządowej (58,9 mld zł). Sytuację tę należy uznać za bardzo korzystną, gdyż w obecnych warunkach „efektywność regionów w kreowaniu czynników rozwoju regionalnego i zarządzania Funduszami Strukturalnymi w zasadniczy sposób zależy od zaangażowania i możliwości korzystania z środków wspólnotowych przez społeczności lokalne”⁴. Samorządy terytorialne przyznane pieniądze wy-

¹ W. Zaremba, *Wykorzystanie funduszy unijnych przez lokalną jednostkę samorządową na przykładzie gminy Lubenia*, [w:] *Wpływ funduszy unijnych na działalność gospodarczą. Nierówności społeczne a wzrost gospodarczy*, „Czasopismo Uniwersytetu Rzeszowskiego”, z. 27, 2012.

² J. Zawora, *Wykorzystanie funduszy Unii Europejskiej do finansowania zadań jednostek samorządu terytorialnego*, [w:] *Wpływ funduszy unijnych na działalność gospodarczą. Nierówności społeczne a wzrost gospodarczy*, „Czasopismo Uniwersytetu Rzeszowskiego”, z. 27, 2012.

³ Stan na koniec lipca 2013 r., źródło: Ministerstwo Rozwoju Regionalnego.

⁴ P. Churski, *Regionalne zróżnicowanie wykorzystania funduszy strukturalnych Unii Europejskiej w Polsce*, „Przeгляд Zachodni”, nr 2, 2007.

korzystały na różne cele, niemniej jednak wyraźnie dominowały tu dwa kierunki interwencji. Pierwszy dotyczył rozwoju infrastruktury transportu, w tym głównie budowy dróg gminnych i powiatowych, ścieżek rowerowych oraz zakupu taboru kolejowego. Drugi to inwestycje związane z gospodarką wodno-ściekową, w tym z budową sieci wodociągowych i sanitarnych. Poza wymienionymi, pieniądze unijne sfinansowały również budowę publicznych punktów dostępu do Internetu, uzbrojenie terenów pod inwestycje, inwestycje z zakresu ochrony środowiska oraz rozbudowę ośrodków ochrony zdrowia, szkolnictwa, kultury i turystyki. Przedstawiona struktura wskazuje na przewagę projektów „twardych” nad projektami „miękkimi” i jednocześnie potwierdza stosunkowo słabe wyposażenie samorządów w podstawową infrastrukturę.

Nie ulega zatem wątpliwości, że w ostatnim czasie dostęp do środków pomocowych UE stał się najważniejszym czynnikiem rozwoju społeczno-gospodarczego Polski. Należy jednak podkreślić, że choć są one niezbędne w każdej jednostce terytorialnej, to jednak szczególną rolę odgrywają przede wszystkim w małych miastach. W ich przypadku środki unijne stanowią bowiem często jedyne źródło finansowe, umożliwiające nie tylko nadrobienie zapóźnień w zakresie wyposażenia infrastrukturalnego, ale niekiedy i stworzenie nowych podstaw rozwoju gospodarczego. Dobrym przykładem małego miasta, które dzięki przemyślanej koncepcji wydatkowania dostępnych funduszy unijnych, opartej na istniejącym potencjale endogennym wytyczyło nowe podstawy swojego rozwoju gospodarczego, stając się przy tym niekwestionowanym liderem nie tylko wśród małych miast, ale również w całej Polsce, jest Uniejów.

Celem autorki artykułu jest zatem identyfikacja procesu absorpcji funduszy strukturalnych, a zwłaszcza wielkości i struktury inwestycji finansowanych z tych środków pozyskanych przez władze samorządowe Uniejowa. Analiza odnosi się do dwóch pierwszych perspektyw finansowych Unii Europejskiej, to jest lat 2004–2006 i 2007–2013. Przyjęte postępowanie badawcze składa się z dwóch głównych etapów. W pierwszym omówiono przygotowanie instytucjonalne i organizacyjne samorządu Uniejowa do procesu absorpcji środków unijnych oraz przeprowadzono analizę zrealizowanych w latach 2004–2013 projektów, zwracając szczególną uwagę zarówno na wielkość pozyskanego wsparcia, jak i na kierunki interwencji. W drugim etapie dokonano oceny wpływu pozyskanych środków europejskich na proces rozwoju badanego miasta, wykorzystując w tym celu przede wszystkim opinie respondentów zebrane podczas przeprowadzonych badań terenowych. Źródłem danych dotyczących pozyskanych przez samorząd miasta Uniejów środków unijnych były informacje pochodzące zarówno ze strony Ministerstwa Rozwoju Regionalnego oraz urzędu miasta Uniejów, jak i wywiady swobodne, które zostały przeprowadzone z burmistrzem Uniejowa oraz pracownikami urzędu miasta, w tym z inspektorem ds. funduszy unijnych.

Uniejów to niewielkie miasteczko (liczące ok. 3 tys. mieszkańców) położone nad rzeką Wartą w północno-zachodniej części województwa łódzkiego, które

jeszcze do niedawna nie wyróżniało się na mapie Polski niczym szczególnym. Większą uwagę przyciągał jedynie dość dobrze zachowany, pochodzący z XIV w. zamek arcybiskupów gnieźnieńskich oraz ulokowany w jego sąsiedztwie park, który w połączeniu z rzeką tworzy urokliwy i wyjątkowy krajobraz. Przez cały okres gospodarki centralnie planowanej oraz w ciągu pierwszych dziesięciu lat transformacji systemowej było to jedno z najmniejszych i zarazem najbiedniejszych miast regionu łódzkiego. Wraz z dwoma innymi miastami znajdowało się najniżej w hierarchii miejskiego systemu osadniczego regionu łódzkiego⁵. Jego struktura gospodarcza miała bowiem charakter rolniczo-usługowy nastawiony głównie na obsługę lokalnych mieszkańców, a funkcją dominującą był handel. Wraz z wprowadzeniem w życie, w czasach gospodarki centralnie planowanej, regionalnej koncepcji deglomeracji aglomeracji łódzkiej polegającej m.in. na zakładaniu zakładów filialnych w słabo dotąd uprzemysłowionych miasteczkach, Uniejów wzbogacił się o kilka zakładów przemysłowych, głównie z branży włókienniczej i spożywczej. Warto jednak dodać, że przemysł nie pełnił tu nigdy roli dominującej⁶. Wraz z transformacją systemową zaczął się powolny i systematyczny upadek miasta, co było spowodowane przede wszystkim zamknięciem zakładów przemysłowych i wzrostem bezrobocia. W konsekwencji, w mieście odnotowano również niekorzystne procesy demograficzne, takie jak depopulacja i starzenie się społeczeństwa, a także niską przedsiębiorczość. Szansa na zmianę tej sytuacji pojawiła się wraz z wejściem Polski do UE, a co za tym idzie i z możliwością skorzystania z funduszy unijnych. Z perspektywy czasu można stwierdzić, że władze Uniejowa dobrze wykorzystały zaistniałą sytuację. Od blisko 10 lat konsekwentnie kreują bowiem nowe podstawy jego rozwoju gospodarczego w oparciu o funkcje turystyczno-uzdrowiskowe. Ukoronowaniem podjętych przez władze działań jest uzyskanie przez miasto w 2012 r. statusu uzdrowiska. Wraz z tym Uniejów stał się pierwszym w Polsce uzdrowiskiem termalnym.

WYKORZYSTANIE FUNDUSZY STRUKTURALNYCH PRZEZ SAMORZĄD MIASTA UNIEJÓW – WYNIKI BADAŃ

Przygotowanie instytucjonalne i programowe

Analizując wykorzystanie funduszy strukturalnych w Uniejowie, na wstępie warto nadmienić, że miasto to już od samego początku, dość aktywnie uczestniczyło w procesie absorpcji funduszy unijnych. Jeszcze zanim Polska weszła do

⁵ A. Suliborski, D. Walkiewicz, *Współczesne zróżnicowanie społeczno-gospodarcze województwa łódzkiego*, [w:] K. Badziak, M. Łapa (red.), *Województwo łódzkie 1919–2009. Studia i materiały*, Księży Młyn Dom Wydawniczy, Łódź 2009.

⁶ A. Suliborski, *Gospodarka i warunki bytowe po II wojnie światowej*, [w:] J. Szymczak (red.), *Uniejów. Dzieje miasta*, Towarzystwo Przyjaciół Uniejowa, Polskie Towarzystwo Historyczne, Łódź–Uniejów 1995.

UE, władze Uniejowa z sukcesem skorzystały z możliwości ubiegania się o fundusze przedakcesyjne, realizując projekt, którego celem była poprawa publicznej infrastruktury turystycznej miasta Uniejów. Projekt ten zrealizowany został za środki pochodzące z instrumentu SAPARD i obejmował między innymi: termomodernizację i kapitalny remont dworca autobusowego, budowę dwóch kortów do tenisa ziemnego i altany na skwerze rynku miasta, wykonanie zadaszania studni miejskiej oraz montaż systemu komunikacji wizualnej miasta⁷.

Jak pokazują liczne badania⁸ sukces wykorzystania funduszy unijnych w dużej mierze jest pochodną właściwego przygotowania instytucjonalnego i merytorycznego miasta do tego procesu. Przykład Uniejowa potwierdza te spostrzeżenia, niemniej jednak dowodzi również, że sukcesu nie gwarantuje struktura organizacyjna jednostki, lecz jakość kapitału ludzkiego. W urzędzie miejskim Uniejowa wydzielono bowiem odrębną jednostkę odpowiedzialną za wspieranie procesu przygotowania projektów zgłaszanych do konkursów finansowanych ze środków europejskich, ale od samego początku, tj. 2004 r., jest to stanowisko jednoosobowe.

Przygotowanie programowe Uniejowa również można uznać za prawidłowe. Jeszcze w 2000 r. miasto opracowało Strategię Rozwoju Gminy na lata 2000–2010. Obecnie podstawowym dokumentem programowym Uniejowa służącym realizacji przyjętych celów strategicznych jest Strategia Rozwoju Gminy obejmująca lata 2013–2020, Plan Rozwoju Lokalnego na lata 2007–2015 oraz Lokalny Program Rewitalizacji na lata 2011–2018. Warto przy tym podkreślić, że sformułowana w nich wizja rozwoju miasta charakteryzuje się dość znaczną szczegółowością i odwołaniem się do jego potencjału endogenego.

Poziom i struktura inwestycji współfinansowanych ze środków funduszy europejskich

W całym analizowanym okresie, to jest w latach 2004–2013, samorząd Uniejowa pozyskał ze środków europejskich dofinansowanie na realizację 16 inwestycji. Warto dodać, że na tle innych najmniejszych miast regionu łódzkiego⁹ jest

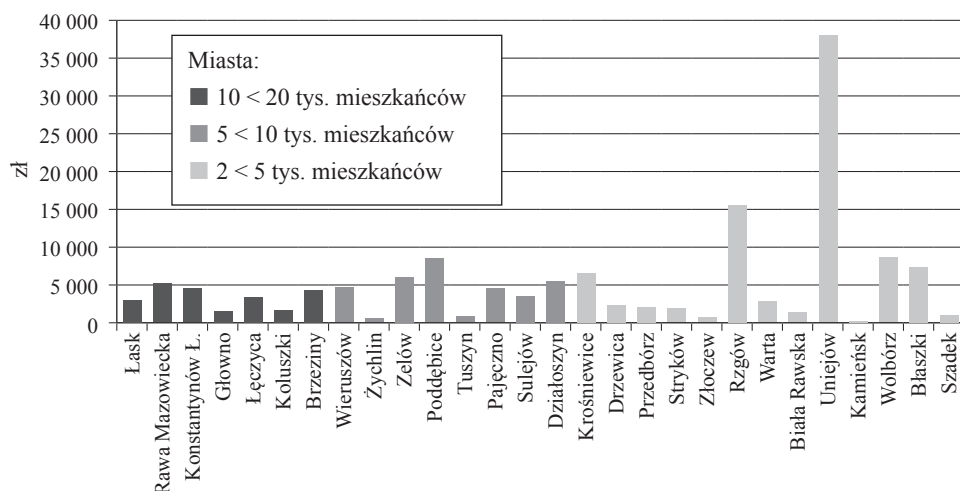
⁷ Źródło: strona internetowa – www.uniejow.pl (data dostępu: 12.03.2015).

⁸ P. Churski, *Rola funduszy europejskich w realizacji zadań własnych samorządu lokalnego największych miast Polski – doświadczenia pierwszego 10-lecia członkostwa Polski w Unii Europejskiej*, [w:] S. Ciok, K. Janc (red.), *Współczesne wyzwania polityki regionalnej i gospodarki przestrzennej*, „Rozprawy Naukowe Instytutu Geografii i Rozwoju Regionalnego Uniwersytetu Wrocławskiego”, nr 33, t. 2, 2014; T. Kossowski, B. Klimczuk, *Fundusze strukturalne w rozwoju lokalnym. Podstawowe problemy na przykładzie miasta Zamość*, „Barometr Regionalny”, nr 1(27), 2012; K. Godek, *Efektywność wykorzystania funduszy strukturalnych Unii Europejskiej w Polsce*, Studenckie Prace Prawnicze, Administracyjne i Ekonomiczne, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław, 2008; A. Chrościcka, T. Płachecki, A. Sternik, *Bariery ograniczające aktywność organizacji pozarządowych w wykorzystaniu środków Europejskiego Funduszu Społecznego*, Raport dla Instytucji Zarządzającej Podstawami Wsparcia Wspólnoty w Ministerstwie Gospodarki i Pracy, Warszawa, 2005.

⁹ Pod uwagę wzięto miasta liczące od 2 do 5 tys. mieszkańców.

to bardzo dobry wynik. Tylko w drugim okresie programowania Uniejów zajął drugie miejsce, po Warcie, pod względem liczby zrealizowanych inwestycji¹⁰. Zdecydowana większość projektów (87%) przypadła na perspektywę finansową 2007–2013. Ma to związek z datą wejścia Polski do UE i w konsekwencji wykorzystaniem tylko części budżetu perspektywy finansowej 2000–2006.

Wartość wszystkich zrealizowanych przez Urząd Miasta Uniejów projektów przekroczyła 198 mln zł i należy podkreślić, że w grupie małych miast regionu łódzkiego miasto to jest pod tym względem liderem. Dotyczy to obu okresów programowania. Na podkreślenie zasługuje również wysokość uzyskanego dofinansowania. Przeciętnie bowiem UE dopłaciła do podejmowanych w mieście inwestycji od 60 do 80%, choć niektóre projekty miały dofinansowanie nawet 90%. Niewątpliwie świadczy to o dobrej organizacji procesu absorpcji środków unijnych w tym mieście, ale jednocześnie wskazuje też na dużą skuteczność w realizacji podjętych zamierzeń. Stosunkowo wysoka aktywność Uniejowa w procesie absorpcji środków unijnych nie pozostała bez wpływu na wielkość tej wartości *per capita*. W obu okresach programowania wskaźnik ten był bardzo wysoki, znacznie powyżej średniej dla małych miast regionu łódzkiego i wynosił odpowiednio: blisko 9 tys. i 37 tys. (ryc. 1)¹¹.

Ryc. 1. Dofinansowanie projektów UE na jednego mieszkańca w małych miastach regionu łódzkiego

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych z Ministerstwa Rozwoju Regionalnego (Krajowy System Informatyczny SIMIK 07–13)

¹⁰ A. Kulawiak, *Wykorzystanie funduszy Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego i ich społeczna percepcja*, [w:] S. Ciok, S. Dotzblasz (red.), *Współczesne wyzwania polityki regionalnej i gospodarki przestrzennej*, „Rozprawy Naukowe Instytutu Geografii i Rozwoju Regionalnego Uniwersytetu Wrocławskiego”, nr 33, t. 1, 2014.

¹¹ Tamże.

Analiza struktury merytorycznej zrealizowanych w Uniejowie przy współfinansowaniu środkami funduszy europejskich projektów wskazuje na wyraźną dominację przedsięwzięć o charakterze turystycznym. Prawidłowość ta dotyczy obu okresów programowania. Ma to związek z konsekwentnym realizowaniem przez władze miasta, już od blisko 10 lat, planu rozwoju w Uniejowie funkcji turystyczno-uzdrowiskowej. W grupie zrealizowanych inwestycji wyraźnie jednak zaznaczają się trzy kierunki działań: pierwszy dotyczy *stricte* rozwoju infrastruktury związanej z uzdrowiskiem (baseny termalne), drugi związany jest z promocją i budową marki regionalnej opartej m.in. na tradycji średniowiecznej, natomiast trzeci związany jest z działaniami na rzecz uzbrojenia terenów inwestycyjnych gminy. Udział tych poszczególnych kategorii projektów w ogólnej wartości badanych przedsięwzięć wynosi odpowiednio 79, 8,5 i 12,5%. Pieniądze unijne przeznaczano zarówno na budowę kompleksu basenów termalnych, jak i na rewitalizację zespołu zamkowo-parkowego, modernizację centrum miasta i jego uzbrojenie techniczne, budowę obiektów gastronomicznych oraz na szeroko rozumianą promocję miasta.

Podkreślić trzeba, że w grupie zrealizowanych projektów wyraźnie jednak dominują projekty tzw. „twarde”, mające swój materialny wyraz w przestrzeni Uniejowa (tj. np. budowa kompleksu termalno-basenowego, Kasztelu Rycerskiego, czy renowacja zamku i zabytkowego centrum), które stanowią ponad 89% ich ogólnej liczby. Struktura ta przede wszystkim odzwierciedla priorytety, jakimi kierowały się władze wytyczając kierunek rozwoju miasta. Podsumowując, można stwierdzić, że w Uniejowie środki unijne zostały zainwestowane w sposób przemyślany, gdyż zrealizowane inwestycje w założeniu mają służyć nie tylko przyciągnięciu do miasta inwestorów i turystów, ale także wpłynąć na podniesienie poziomu i jakości życia jego mieszkańców.

Ukierunkowanie interwencji determinuje strukturę źródeł jej finansowania, w tym rodzaje programów operacyjnych, za pomocą których była ona realizowana. Samorząd lokalny Uniejowa w całym badanym okresie korzystał ze wsparcia UE głównie poprzez wykorzystanie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego – blisko 100% ogólnej wartości pozyskanego dofinansowania. Poza nim, jednak w bardzo niewielkim stopniu, wykorzystano także środki Europejskiego Funduszu Społecznego. To małe zróżnicowanie wykorzystanych programów unijnych przekłada się na brak dywersyfikacji w strukturze wykorzystanych instrumentów. W pierwszym okresie programowania miasto skorzystało bowiem jedynie ze Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego, natomiast w drugim, z będącego jego następcą Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego. Najrzadziej samorząd aplikował o środki pochodzące z Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Ich udział w ogólnej wartości pozyskanego dofinansowania wyniósł zaledwie 0,05%. Wykorzystanie przez samorząd Uniejowa dotacji pochodzących przede wszystkim z RPO WŁ wynika z jego bardzo szerokiego zakresu wsparcia dającego decydującym dużej możliwości interwencji.

Zaobserwowana w Uniejowie bardzo duża koncentracja interwencji polityki spójności na projektach służących głównie rozwojowi funkcji turystyczno-uzdrowiskowej jest niekiedy postrzegana jako bardzo ryzykowna. Wynika ona co prawda z przyjętej i konsekwentnie realizowanej przez władze miasta strategii rozwoju, ale w małym stopniu wpływa na dywersyfikację obecnej struktury funkcjonalnej miasta. Stanowisko takie reprezentuje między innymi prof. Krajewski z UŁ, który mówiąc o Uniejowie i jego sukcesie, stwierdza, że „choć Uniejów znakomicie wykorzystał swoją szansę, to istnieją obawy, że może to być sukces na krótkich nogach”¹². Podkreślić jednak należy, że choć w Uniejowie postawiono przede wszystkim na budowę kompleksu basenów termalnych, to nie zapomniano także o inwestycjach, które można uznać za uzupełniające. Obok inwestycji nastawionych na wykreowanie nowych podstaw rozwoju gospodarczego w mieście, podjęto również działania zmierzające do maksymalnego uzupełniania braków infrastrukturalnych odziedziczonych jeszcze po okresie gospodarki centralnie planowanej. Urzędnicy w przeprowadzonych wywiadach często bowiem podkreślali, że są świadomi konieczności podejmowania tego typu inwestycji, gdyż ich zdaniem są one podstawą stworzenia prawdziwie trwałych i solidnych podstaw rozwojowych miasta.

Rola środków funduszy europejskich w procesie rozwoju

Określenie roli środków funduszy europejskich w procesie rozwoju Uniejowa wskazano na podstawie opinii przedstawicieli władz samorządowych uzyskanych w trakcie badań, które przeprowadzono w okresie od stycznia do marca 2015 r. Informacje uzyskano w trakcie wywiadów swobodnych oraz poprzez wypełnienie kwestionariusza ankietowego. Według badanych dostęp do funduszy stanowi istotny czynnik przede wszystkim poprawy warunków i jakości życia w mieście. Burmistrz Uniejowa wyraźnie stwierdził, że „nie wie jak wyglądałoby miasto, gdyby Polska nie weszła do UE, ale za to wie, że możliwość skorzystania z unijnych pieniędzy przyczyniła się do ogromnego skoku cywilizacyjnego w gminie”. Według niego „wejście do UE to była szansa, jaką uzyskuje się raz na tysiąc lat i, którą w związku z tym trzeba maksymalnie wykorzystać”. W jego opinii tylko dzięki dotacjom udało się poprawić lokalną infrastrukturę (kanalizacyjną, wodociągową, sanitarną, grzewczą, drogową) oraz rozwinąć potencjał biznesowy i gospodarczy. Ponadto, dzięki wykorzystaniu wód geotermalnych w Uniejowie powstały także komfortowe obiekty sanatoryjne, wypoczynkowe i konferencyjne, największy w Polsce kompleks basenów termalnych oraz nowoczesny ośrodek piłkarski.

Inny z urzędników powiedział z kolei: „[...] pamiętam Uniejów sprzed dziesięciu lat, jako małe miasteczko przy trasie Łódź–Poznań, które zauważało się dzięki mostowi na Warcie i zarysowi zamku w oddali w parku, senne miasteczko,

¹² Źródło: *10 lat w UE: jak samorzędy wykorzystały fundusze europejskie? Wielkie podsumowanie*, www.portalsamorzadowy.pl/fundusze-europejskie (data dostępu: 12.03.2015).

które niczym nie zachęcało do zatrzymania się. Teraz to obecnie jedno z najbardziej rozpoznawalnych miejsc w województwie łódzkim. Teraz nie przejeżdża się przez Uniejów, ale do Uniejowa jedzie!”

Zdaniem urzędników samorządowych, największe jak dotychczas projekty zakończono wraz z końcem 2012 r., natomiast tym najważniejszym jest projekt pt. *Regionalny Markowy Produkt Turystyki Uzdrowiskowej*. Dzięki niemu, miasto nie tylko stało się pierwszym w Polsce uzdrowiskiem termalnym, ale także jest rozpoznawalne w całej Polsce. Projekt ten, poprzez swoją kompleksowość uwypuklił to, co najciekawsze w gminie Uniejów i regionie, czyli połączył nowoczesność z tradycją. Nowoczesne jest wykorzystanie wody termalnej, zarówno dla celów zdrowotnych, jak i techniki grzewczej. Natomiast tradycja wiąże się ze średnio-wieczną historią Uniejowa, dawnej siedziby arcybiskupów gnieźnieńskich, wpisującą się w całą historię województwa łódzkiego oraz Polski.

PODSUMOWANIE

Przykład Uniejowa pokazuje, że miasta nawet małe mogą aktywnie uczestniczyć w procesie absorpcji środków unijnych i dzięki nim konsekwentnie realizować wyznaczone w strategii cele sprzyjające rozwojowi miasta, a co za tym idzie i poprawie warunków życia jego mieszkańców. Do realizacji tego celu potrzebni są jednak kompetentni urzędnicy, którzy obok umiejętności, posiadają również jasno sprecyzowaną wizję rozwoju miasta oraz chęć działania na rzecz jego rozwoju. W Uniejowie, jak pokazały badania, wszystkie z tych warunków zostały spełnione, stąd miasto to, pomimo trudnej sytuacji u progu transformacji systemowej, obecnie intensywnie się rozwija.

Bibliografia

- Chrościcka A., Płachecki T., Sternik A., *Bariery ograniczające aktywność organizacji pozarządowych w wykorzystaniu środków Europejskiego Funduszu Społecznego*, Raport dla Instytucji Zarządzającej Podstawami Wsparcia Wspólnoty w Ministerstwie Gospodarki i Pracy, Warszawa 2005.
- Churski P., *Regionalne zróżnicowanie wykorzystania funduszy strukturalnych Unii Europejskiej w Polsce*, „Przegląd Zachodni”, nr 2, 2007.
- Churski P., *Rola funduszy europejskich w realizacji zadań własnych samorządu lokalnego największych miast Polski – doświadczenia pierwszego 10-lecia członkostwa Polski w Unii Europejskiej*, [w:] S. Ciok, K. Janc (red.), *Współczesne wyzwania polityki regionalnej i gospodarki przestrzennej*, „Rozprawy Naukowe Instytutu Geografii i Rozwoju Regionalnego Uniwersytetu Wrocławskiego”, nr 33, t. 2, 2014.
- [Dziesięć] 10 lat w UE: jak samorzady wykorzystały fundusze europejskie? Wielkie podsumowanie, www.portalsamorzadowy.pl/fundusze-europejskie (data dostępu: 12.03.2015).
- Godek K., *Efektywność wykorzystania funduszy strukturalnych Unii Europejskiej w Polsce*, Studenckie Prace Prawnicze, Administracyjne i Ekonomiczne, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2008.

- Kossowski T., Klimczuk B., *Fundusze strukturalne w rozwoju lokalnym. Podstawowe problemy na przykładzie miasta Zamość*, „Barometr Regionalny”, nr 1 (27), 2012.
- Kulawiak A., *Wykorzystanie funduszy Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego i ich społeczna percepcja*, [w:] S. Ciok, S. Dolzblasz (red.), *Współczesne wyzwania polityki regionalnej i gospodarki przestrzennej*, „Rozprawy Naukowe Instytutu Geografii i Rozwoju Regionalnego Uniwersytetu Wrocławskiego”, nr 33, t. 1, 2014.
- Suliborski A., *Gospodarka i warunki bytowe po II wojnie światowej*, [w:] J. Szymczak (red.), *Uniejów. Dzieje miasta*, Towarzystwo Przyjaciół Uniejowa, Polskie Towarzystwo Historyczne, Łódź–Uniejów 1995.
- Suliborski A., Walkiewicz D., *Współczesne zróżnicowanie społeczno-gospodarcze województwa łódzkiego*, [w:] K. Badziak, M. Łapa (red.), *Województwo łódzkie 1919–2009. Studia i materiały*, Księży Młyn Dom Wydawniczy, Łódź 2009.
- Swianiewicz P., *Wykorzystanie środków Unii Europejskiej przez samorządy lokalne – polskie doświadczenia*, 2007, strona internetowa: staff.amu.edu.pl – (data dostępu: 12.02.2015).
- Zaremba W., *Wykorzystanie funduszy unijnych przez lokalną jednostkę samorządową na przykładzie gminy Lubenia*, [w:] *Wpływ funduszy unijnych na działalność gospodarczą. Nierówności społeczne a wzrost gospodarczy*, „Czasopismo Uniwersytetu Rzeszowskiego”, z. 27, 2012.
- Zawora J., *Wykorzystanie funduszy Unii Europejskiej do finansowania zadań jednostek samorządu terytorialnego*, [w:] *Wpływ funduszy unijnych na działalność gospodarczą. Nierówności społeczne a wzrost gospodarczy*, „Czasopismo Uniwersytetu Rzeszowskiego”, z. 27, 2012.

[Wpłynęło: kwiecień 2015; akceptacja: czerwiec 2015]

THE USE OF EU STRUCTURAL FUNDS IN UNIEJÓW (2004–2013)

Summary

The purpose of this article is to identify and evaluate the absorption process, especially the size and structure of investments financed from EU funds obtained by local authorities of Uniejów. The analysis concerns the first two financial perspectives of the European Union: 2004–2006 and 2007–2013. The research procedure used in this study consists of two main stages. In the first stage the institutional and organizational preparation of Uniejów government for the process of EU funds absorption is evaluated and projects implemented there in 2004–2013 are examined, with special attention to both the size of the support and directions of intervention. In the second stage the impact of European funds on the development process of the city is assessed, using both financial indicators and opinions of the respondents collected during field research.

Key words: EU funds, Uniejów, small towns of the Łódź region